

Розробка уроку

Образ Руської землі у "Слові о полку Ігоревім".

Ідея твору

Мета. Продовжити знайомство з твором, дослідити образ руської землі, розкрити його символічне значення, дослідити ідею твору, розвивати уміння грамотно викладати власні думки, робити висновки, виховувати почуття поваги до історичного минулого

Тип уроку – літературне дослідження, урок-пошук.

I. Організаційний момент

II Актуалізація опорних знань

Сьогодні ми продовжуємо працювати над пам'яткою давньоруської літератури- "Словом ..." Точніше. сьогодні ми завершуємо свою роботу . На минулих уроках ми розглянули багато тем. Це історія написання "Слова", зміст твору, і система персонажів, познайомилися з перекладами твору, вчилися аналізувати окремі уривки. Сьогодні на початку уроку перед оголошенням теми ми спробуємо дати відповіді на наступні питання. Отже,

Інтелектуальна розминка

- Які події відтворює поема «Слово про похід Ігорів?»
- Історія знахідки твору
- Хто автор цієї пам'ятки?
- Хто такий Боян
- Хто головні герої поеми?
- Чому князь Ігор поступив проти половців?
- Що передбачувало невдале закінчення походу?
- Як відчув князь Святослав київський поразку Ігорєвого війська?
- Чим закінчилася друга битва з половцями на річці Каялі?
- Хто допоміг Ігорю втекти з полону?
- Хто найбільше переживав за Ігоря та його військо?
- Як зустріли князя Ігоря на рідній землі?

III. Оголошення теми і мети уроку. Мотивація навчальної діяльності

Тема нашого уроку – «Образ Руської землі у «Слові о полку Ігоревім». Ідея твору». (записуємо в зошиті)

Метою нашого уроку є не вивчення нового матеріалу, а узагальнення, своєрідне закріплення вивченого, дослідження образу Руської землі, розкриття його символічного значення. І дуже важлива частина уроку- зрозуміти, що хотів невідомий автор донести до нас крізь віки, тобто визначити ідею твору.

Епіграф уроку - вислів поета Сергія Орлова-

“ Слово...”- це не
оповідання.

Це роздуми над долею
рідної землі

С.Орлов

До епіграфу ми повернемося в кінці уроку

Чим цікаве для нас 12 століття? Чому нас повинні хвилювати події того часу? Може, не потрібно ворухити минуле, заглиблюватися у зовсім , здавалося, не актуальні події, які припали пилем віків ? А тим більше, згадувати про зовсім не героїчний похід новгород-сіверського князя Ігоря на половців?

Вдома ви складали твір- мініатюру " Маємо знати минуле, щоб будувати майбутнє?"

У кінці уроку ми послухаємо найцікавіші, на мою думку, міркування

Зараз ми згадаємо деякі літературознавчі поняття, які нам знадобляться під час роботи на уроці.

На слайді та ваших картках є помилки. Ваше завдання - встановити правильну відповідність

Ідея

форма відображення дійсності у художньому творі

тема

опис природи

художній образ

коло життєвих подій, відображених у мистецтві

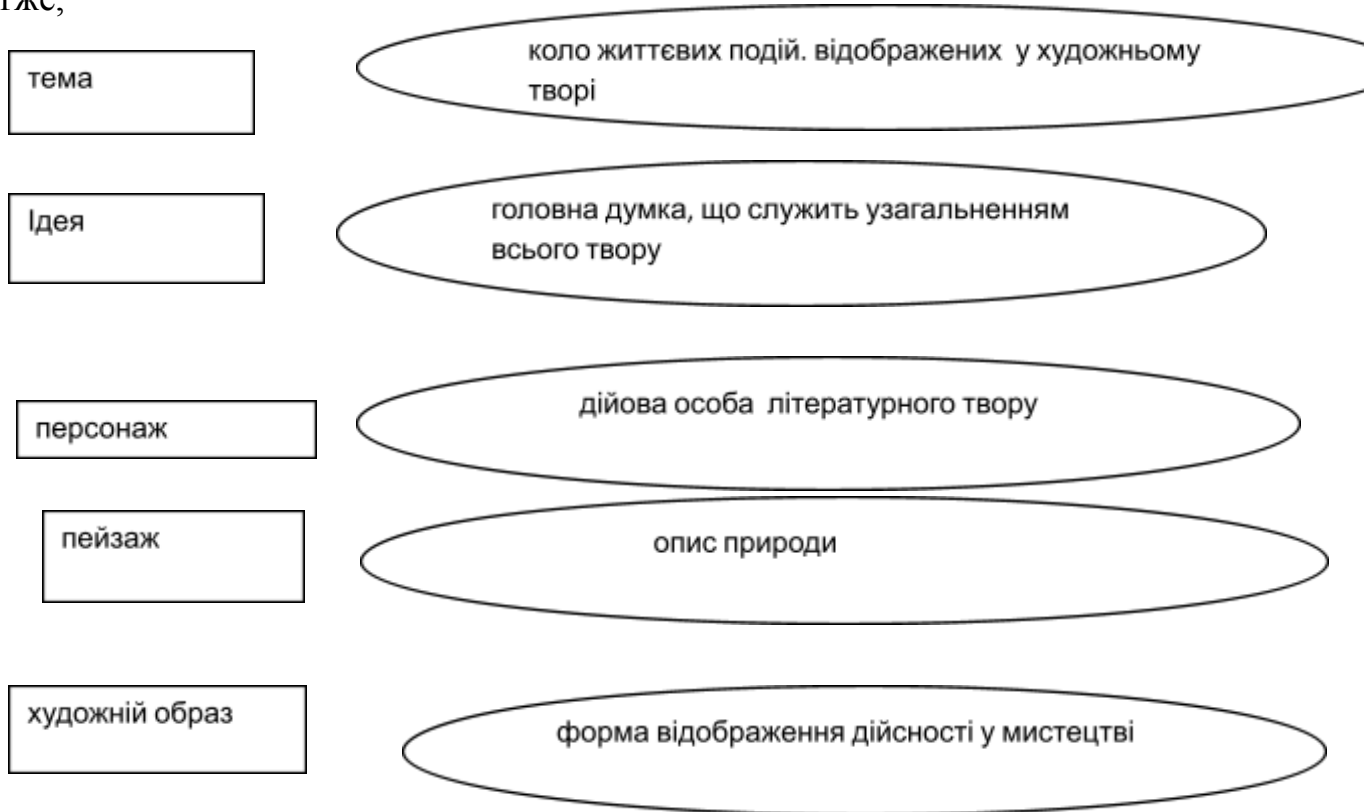
персонаж

головна думка, що служить узагальненням всього твору

пейзаж

дійова особа літературного твору

Отже,

МИ багато разів говорили про образ художнього твору. Зараз запишемо визначення у зошиті.

-Чи тотожними є поняття образ і персонаж твору?

-Яке поняття є ширшим?

Розповідь про худ образ квітки(художники), . епохи(письменники)-ви художники.ви письменники

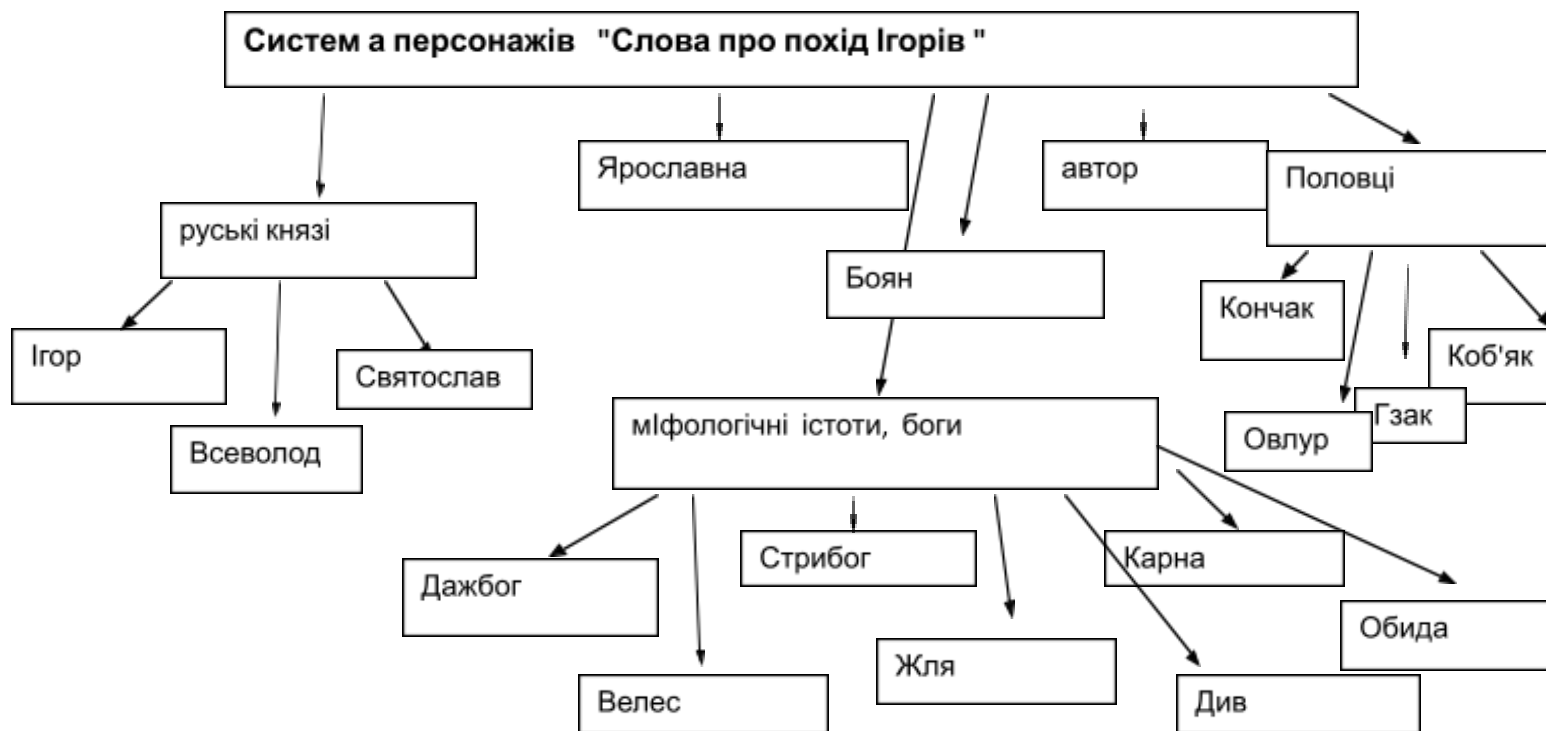
У ЗОШИТІ ЗАПISУЄМО, ЩО ТАКЕ ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ

Перед тим, як говорити про образи "Слова..." , згадаємо систему персонажів твору

-Назвіть, які герої є у "Слові.."

Учні відповідають

Слайд "Система персонажів "Слова про похід Ігорів "

Отже, головний персонаж- князь Ігор.

Ми можемо говорити не про окремих персонажів , а про групи їх, ТОБТО ПРО СИСТЕМУ

— Крім руських князів, Ярославни, про яких ми вже згадували, в образній системі «Слова...» своє місце займають й інші персонажі: половці, Гзак, Кончак, Овлур, стародавній співець Боян, міфологічні персонажі Карна, Жля, Обида, Див, язичницькі боги , сам невідомий автор, про якого у творі прямо не сказано ні слова, та водночас він присутній у кожному рядку поеми.

Цікава система персонажів, якій міг би позаздрити будь-який середньовічний автор Західної Європи, тому що в одному невеликому за обсягом творі у той час ніхто не поміщав таку велику кількість дійових осіб.

І, звичайно, головний образ- це... Руська земля.

Вдома ви повинні були знайти рядки , в яких автор згадує про Руську землю

Учні читають рядки, у яких є вислів "Руська земля"

Які асоціації у вас виникають, коли ви читаєте ці рядки? З якими образами, персонажами, явищами, подіями у вас асоціюється образ Руської землі? (на дошці учні підходять і записують)

Створюємо асоціативний куш.

Поняття «Руська земля» вжито у «Слові...» 20 разів. Це свідчить про те, що автор мав на увазі не окремий шматок землі, а всі східнослов'янські землі, весь державний простір Київської Русі. Тобто Руська земля — це насамперед величезна територія від Білого до Чорного моря, від Карпат до Волги. На сторінках загалом невеликого за обсягом твору названо багато міст: Київ, Чернігів, Курськ, Путивль, Галич, Полоцьк, Переяслав, Білгород, Римів, Корсунь, Тмуторокань та ін. Ми бачимо великі і малі річки, що течуть по неосяжних руських просторах (Волга, Дунай, Донець, Дніпро, Сула, Рось, Немига, Стучна).

Для літератури Середньовіччя це унікальне явище. Причому події розгортаються в різних місцях одночасно.

. Безмежжя просторів Руської землі підкреслено описом подій у різних її кінцях, що відбуваються одночасно: «Коні іржуть за Сулою — дзвенить слава в Києві. Труби трублять в Новгороді — стоять стяги в Путивлі... Дівчата співають на Дунаї, в'ються голоси через море до Києва».

Вдома ви мали підготувати повідомлення .

Отже , зараз ми слухаємо повідомлення про те, де відбуваються події "Слова".

Які міста згадує автор "Слова"

-Дуже багато у творі йдеться про річки. Особливо - про Каялу

- Може, ці береги бачили князя Ігоря?

-І може, так виглядав степ, по якому йшло Руське військо до Дону?

У давні часи людина глибоко відчувала свою близькість до сил і стихій природи. Вона жила з природою одним життям, увесь розмаїтий світ рослин і тварин уважала світом своїх братів. Ці розумні й поетичні стосунки давніх русичів із природою знайшли проникливий відгос у «Слові». Людина та природа становлять тут одне нерозривне ціле. Природа наділена людськими мислями й почуттями, разом з людиною вона радіє або сумує, любить або ненавидить, допомагає комусь або ставить перешкоди.

Отже розповідь про
нерозривну єдність природи і людей, подій у творі.

Повідомлення учня про природу

Крім того, автор «Слова...» задумується і над історичною долею Руської землі. Він охоплює події руського життя за півтораєта років і веде свою розповідь, «свывая славы оба полы сего времени», тобто переходячи від сучасності до історії, зіставляючи минулий час з теперішнім.

Повідомлення учня про історичні події

Завдяки своєму широкому ідейно-художньому світогляду, автор зумів у цьому образі охопити і подати, по суті, всю велику Русь -Україну як єдине ціле у просторі і часі.

«Руська земля для «Слова...» — це, звичайно, не тільки «земля» у власному значенні цього вислову, не тільки руська природа, руські міста, це в першу чергу народ, що її населяє», — відзначає Д. С. Лихачов.

Читання "Плачу Ярославни"(уривок)

-Плач Ярославни- це горе і плач тільки Ярославни?

«За землю Руську» веде своїх воїнів хоробрий князь Ігор, а його дружина Ярославна, оплакуючи поразку Ігорового війська, говорить не тільки від себе і не тільки від «жінок руських», а ніби від самої Руської землі. За землю Руську гинуть хоробрі русичі, "сватів напоїли і самі полягли", туга розливається по Руській землі і печаль буйна тече серед землі Руської, коли криваві береги посіяні кістками руських синів. І земля Руська стогне, спомянувши давнішню славну годину...

Читання уривку "Що ми шумить, що ми...."

-Чи багато сказано про битву?

-Чим заповнений простір між початком і кінцем?

- Князівські міжусобиці

-Чому саме про це йдеться перед завершальним етапом битви?

Сумуючи з причин княжих міжусобиць, поет висуває князям перед очі спільного ворога- половців і проти нього рад би з'єднати всіх князів... Гарячий патріотизм б'є з цілого твору автора. Поет рад би побачити один фронт супроти зовнішнього ворога, та плаче, що того одноцільного фронту з часів Володимира Великого та Ярослава Мудрого вже нема. "Слово про похід Ігоря"- лебедина пісня найдавнішої Української держави, плач ЄРЕМІЇ З ПРИВОДУ ЇЇ НЕМИНУЧОГО УПАДКУ...

С. Єфремов

Так висловився укр вчений . літературознавець С. Єфремов про "Слово"

-Чому "Слово про похід Ігорів", конкретніше "золоте слово Святослава " є лебединою піснею найдавнішої Української держави?

Після половців прийшли набагато грізніші монголо- татарські орди, які вщент сплюндрували нашу землю. А потім.. віки боротьби за право бути

окремою державою...Турецько-татарські набіги ,польська шляхта, московські орди.. Не один рік і не одне століття...

Темою «Слова...» у вузькому розумінні є зображення невдалого походу князя Ігоря Святославича проти половців 1185 року. Але ця тема для автора є прелюдією і складовою частиною значно ширшої, проблемнішої теми.

Це — історична доля Руської землі, її минуле, сучасне і майбутнє. Зверніть увагу на епіграф.

Учні ще раз читають.

Отже, «Слово...» це не просто розповідь про другорядний епізод війн з половцями, «це роздуми над долею рідної землі»

Другорядний епізод війн із половцями представлений як масштабна подія, що надало монументального значення основній ідеї- (якій, до чого закликає нас автор "Слова"? заклик до об'єднання русичів-українців проти зовнішнього ворога.

Цілісність Української держави творить ідею "Слова о полку Ігоревім"

С. Єфремов

Картина заходу сонця

-Яке століття зображено на картині? 20?16?21?12

Мені згадуються слова "Кривавії зорі світ провіщають".... Може. це був ранок, коли напав хан Батий на Київ і сплюндрував вщент княже місто. А може саме так виглядав світанок перед найбільшою битвою за всю Хмельниччину- битвою Берестечком, а може так світили криваві зорі перед взяттям російською армією Батурина під час Полтавської битви. оборонців, за твердженням автора [«Історії русів»](#), розіп'яли на хрестах, встановлених на плотах, і пустили за течією ріки [Сейм](#). А може так кривавилося небо перед трагічними подіями на майдані Незалежності , вул Інститутській в лютому 2014 року....

-А хіба тоді у 12 ст. зорі були інакшими ?

- А люди?

-На жаль , зорі на українському небі зараз теж криваві, як були 8 століть тому.

Один німецький філософ сказав, що єдине, чого можна навчитися з історії,— це те, що люди нічого з неї не вчаться.

-Чи треба нам ворухити минуле, яке, здавалось би, припало пилом віків?

-Чи не можна збудувати щасливе майбуття. не повернувшись лицем до уроків, які нам підносить минуле?

Дом. завдання : написати твір " Маємо знати минуле, щоб будувати майбутнє?"

Кожне покоління, кожна епоха по -своєму читає "Слово о полку Ігоревім"

Я думаю, що ми теж чогось навчилися. щось взяли для себе, торкнувшись душею безсмертної пам'ятки Давньої укр літератури

Давно минулися часи половецьких набігів на Україну. І плем'я таке половці вже зникло, асимілювалося в степах Донеччини, Луганщини, Запорізької землі чи Херсонської.

Але чи єдність є серед українців, чи Золоте слово Святослава не є злободенним сьогодні?

Ідуть інші орди на українські землі. І плаче-квилить Ярославною українська мати чи дружина. Чи наречена. Бо не побачити їм свої милих лад, які поклали свої голови під Іловайськом, Донецьком, Зеленопіллям, Луганськом. Ті ж половецькі степи, тільки через 8 століть.

І треба нам всім прислухатися до "золотого слова Святослава київського, який долинає з сивини віків і кличе нас до єдності. В ім'я держви, Збереження людського життя. В ім'я щастя людини...

